

the state and private business in Russia?]. [http://www.opec.ru/news\\_doc.asp?d\\_no=46747](http://www.opec.ru/news_doc.asp?d_no=46747)

Sannikova, T. "Public-private partnership" [Public-private partnership]. [http://www.opec.ru/comment\\_doc.asp?d\\_no=46833](http://www.opec.ru/comment_doc.asp?d_no=46833)

Varnavskiy, V. G. *Kontsessii v transportnoy infrastrukture: teoriia, praktika, perspektivy* [Concessions in the transport in-

frastructure: theory, practice, and prospects]. Moscow: IMEMO RAN, 2002.

Varnavskiy, V. G. "Protsessy institutsionalnoy adaptatsii chastno-gosudarstvennogo partnerstva k realnoy ekonomike ochen slozhny" [The processes of institutional adaptation of public-private partnerships to the real economy are very complex]. [http://www.opec.ru/point\\_doc.asp?tmpl=point\\_doc\\_print&d\\_no=50580#33](http://www.opec.ru/point_doc.asp?tmpl=point_doc_print&d_no=50580#33)

УДК 338.46(477+7)

## ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ І УКРАЇНИ

ЕЛІСЕЄВА О. К., СТОЯНОВ Г. С.

УДК 338.46(477+7)

**Елісеєва О. К., Стоянов Г. С. Порівняльний аналіз кредитних спілок Північної Америки і України**

Стаття присвячена дослідженню ринку фінансових послуг країн Північної Америки з метою аналізу діяльності кредитних спілок та зіставлення з результатами роботи кредитних спілок України. Визначено принципи діяльності та моделі кредитних спілок, сильні сторони і законодавча підтримка розвитку. У статті наведено результати порівняльного аналізу системи кредитних спілок Канади, США та України за основними показниками, такими, як рівень активів і пасивів, кількість кредитних спілок та їх клієнтів у розрізі досліджуваних держав. Особливо розглянуто структуру цільових видів кредитування в розрізі країн. Проаналізовано діяльність кредитних спілок, заснованих українськими емігрантами на території Канади. Сформовано рекомендації з підтримки вітчизняних організацій на державному рівні за прикладом північноамериканських держав.

**Ключові слова:** кредитні спілки, програми підтримки, види кредитування, активи, кількість клієнтів, внутрішній ринок, системна діяльність.

**Рис.:** 5. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

**Елісеєва Оксана Костянтинівна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної інформатики та статистики, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (вул. Наукова, 13, Дніпропетровськ, 49050, Україна)

**E-mail:** ok17\_5@mail.ru

**Стоянов Герман Сергійович** – аспірант, кафедра статистики, обліку та економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (вул. Наукова, 13, Дніпропетровськ, 49050, Україна)

**E-mail:** german\_stoyanov@ukr.net

УДК 338.46(477+7)

**Елисеєва О. К., Стоянов Г. С. Сравнительный анализ кредитных союзов Северной Америки и Украины**

Статья посвящена исследованию рынка финансовых услуг стран Северной Америки с целью анализа деятельности кредитных союзов и сопоставления с результатами работы кредитных союзов Украины. Определены принципы деятельности и модели кредитных союзов, сильные стороны и законодательная поддержка развития. В статье приведены результаты сравнительного анализа системы кредитных союзов Канады, США и Украины по основным показателям, таким, как уровень активов и пассивов, количество кредитных союзов и их клиентов в разрезе исследуемых государств. Отдельно рассмотрена структура целевых видов кредитования в разрезе стран. Проанализирована деятельность кредитных союзов, основанных украинскими эмигрантами на территории Канады. Сформированы рекомендации по поддержке отечественных организаций на государственном уровне по примеру североамериканских государств.

**Ключевые слова:** кредитные союзы, программы поддержки, виды кредитования, активы, количество клиентов, внутренний рынок, системная деятельность.

**Рис.:** 5. **Табл.:** 2. **Библ.:** 14.

**Елисеєва Оксана Константиновна** – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономической информатики и статистики, Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара (ул. Научная, 13, Днепропетровск, 49050, Украина)

**Стоянов Герман Сергеевич** – аспирант, кафедра статистики, учета и экономической информатики, Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара (ул. Научная, 13, Днепропетровск, 49050, Украина)

UDC 338.46(477+7)

**Yelisyyeva O. K., Stoyanov H. S. Comparative Analysis of Credit Unions of the North America and Ukraine**

The article is devoted to the study of the market of financial services of the North American countries with the aim to analyse activity of credit union and comparison with the results of operation of credit unions of Ukraine. It determines principles of activity and models of credit unions, strengths and legislative support of development. The article provides results of comparative analysis of the system of credit unions of Canada, United States and Ukraine by main indicators, such as level of assets and liabilities, and number of credit unions and their clients in the context of the studied states. It separately considers a structure of target types of crediting in the context of the countries. It analyses activity of credit unions established by Ukrainian immigrants in the territory of Canada. It forms recommendations on support of domestic organisations at the state level using example of North American states.

**Key words:** credit unions, support programmes, types of crediting, assets, number of clients, domestic market, system activity.

**Pic.:** 5. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

**Yelisyyeva Oksana K.** – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Economic Informatics and Statistics, Dnipropetrovsk National University named after O. Gonchar (vul. Naukova, 13, Dnipropetrovsk, 49050, Ukraine)

**Stoyanov Herman S.** – Postgraduate Student, Department of Statistics, Accounting and Economic Informatics, Dnipropetrovsk National University named after O. Gonchar (vul. Naukova, 13, Dnipropetrovsk, 49050, Ukraine)

У провідних світових економіках сильні позиції займають установи кредитних спілок. Сучасний стан вітчизняних кредитних спілок (КС) потребує трансформації за кращими світовими зразками. Зважа-

ючи на помірний розвиток КС України, буде корисним розглянути досвід та останні здобутки кредитних спілок на теренах північноамериканських країн. Багато українських науковців і фінансистів емігрували до Канади та

США, де розпочали трудову діяльність на ринку фінансових послуг, тому доцільно буде розглянути результати їх роботи, особливо з огляду на те, що у Канаді окремо виділяють КС з українським корінням.

Проведення економіко-статистичного аналізу ринку фінансових послуг у США та Канаді дозволить запровадити нові концепції розвитку, сформувавши рекомендації та виділити слабкі сторони для вітчизняних установ. Аналіз національних проектів підтримки КС дасть змогу пояснити популяризацію та високий авторитет кредитних спілок закордоном.

Теоретичним і практичним питанням функціонування кредитних спілок в економічних системах країн світу присвячена значна кількість досліджень таких західних вчених, як У. Стеджер, Б. Лешчишин, П. Бандрівський, Д. Прітчард, Г. Оукленд та інші. У вітчизняних наукових джерелах питання розвитку КС освітлювали О. Пожар, О. Волкова, В. Гончаренка, О. Фарат та інші.

Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники вказують на схожість моделей функціонування кредитних спілок країн Північної Америки та України. Проте, ставлячись з повагою до досягнень вітчизняних науковців, варто зазначити, що глибинний порівняльний аналіз систем кредитних спілок ще не проводився.

Представник української діаспори у Канаді проф. Богдан Лешчишин сформував теоретико-методичні заходи по управлінню та об'єднанню КС Канади в умовах економічної кризи. Д. Прітчард протягом останніх 15 років щорічно проводить аналіз діяльності КС США та Канади, формує теоретичні рекомендації по консолідації КС. Б. Лешчишин окремо приводить статистику діяльності українських КС у Канаді, які буди засновані нашими співвітчизниками. Але ставлячись з повагою до праць вищезазначених дослідників, порівняльного аналізу діяльності КС в Україні та США і Канаді практично не проводилося.

Метою статті є порівняльний аналіз фінансово-економічної діяльності кредитних спілок України, США та Канади.

**П**орівняльний аналіз кредитних спілок України США та Канади розпочнемо, зрівнявши основні показники їх діяльності; загальні активи та пасиви учасників ринку, кількість установ, орієнтовну кількість клієнтів і структуру наданих кредитів за призначенням.

Північноамериканські країни є родоначальниками та світовими лідерами кооперативного руху. Ще у 1971 році у м. Медісон США було започатковано Всесвітню Раду кредитних спілок (WOCCU), що є представницькою міжнародною організацією, яка проводить координаційну роботу щодо світового розвитку КС. Не менш потужного розвитку досягли Канадські КС. Кредитна кооперація на північноамериканському континенті носить масовий характер. Так, в Україні функціонує 617 КС, у США та Канаді – близько 6 819 і 765 установ відповідно. Ринки фінансових послуг США та Канади знаходяться у постійному зростанні та досить схожі. Обом притаманні розвинені технологічні процеси та системна діяльність установ, широко використано програми підтримки кооперації та прозоро висвітлено роботу КС. Для досягнення північноамериканських показників українськими КС важливо проаналізувати передумови такого розвитку, основою якого є підтримка на державному рівні та універсальна модель КС за функціональною направленістю та видами кредитування.

За оцінками Walt Street Journal, у США кредитні спілки займають більше 30% ринку фінансових послуг, у Канаді – близько 39%, у той час як в Україні КС акумулюють лише 2% ринку – через низьку довіру як до фінансових інститутів. У США система КС функціонує більше 80 років, у Канаді біля 75 і лише 22 роки в Україні, що може частково пояснити відставання вітчизняних установ від світових масштабів діяльності КС на внутрішнього ринку. Так, у США КС обслуговує більше 92 млн клієнтів, у Канаді – біля 10,7 млн і лише 1,1 млн в Україні.

Основні показники діяльності КС аналізованих країн зображено в *табл. 1* [3, 8].

Порівнявши базові показники діяльності КС України, США та Канади, спостерігаємо дисбаланс у кількості клієнтів на 1 установу: в Україні та США в середньому 1 800 та 14 000 клієнтів відповідно. Також за рівнем активів КС США перевищують українські більш ніж у 3000 разів, у той час як канадські КС при меншому населенні перевищують вітчизняні КС за рівнем активів у 900 разів. Схожа тенденція відставання КС України спостерігається і за пасивами [3, 8].

На північноамериканському ринку фінансових послуг широко розповсюдились процеси об'єднання КС, поглинання та членства КС під єдиним брендом. Дана стратегія розвитку за останні десять років зменшила кіль-

Таблиця 1

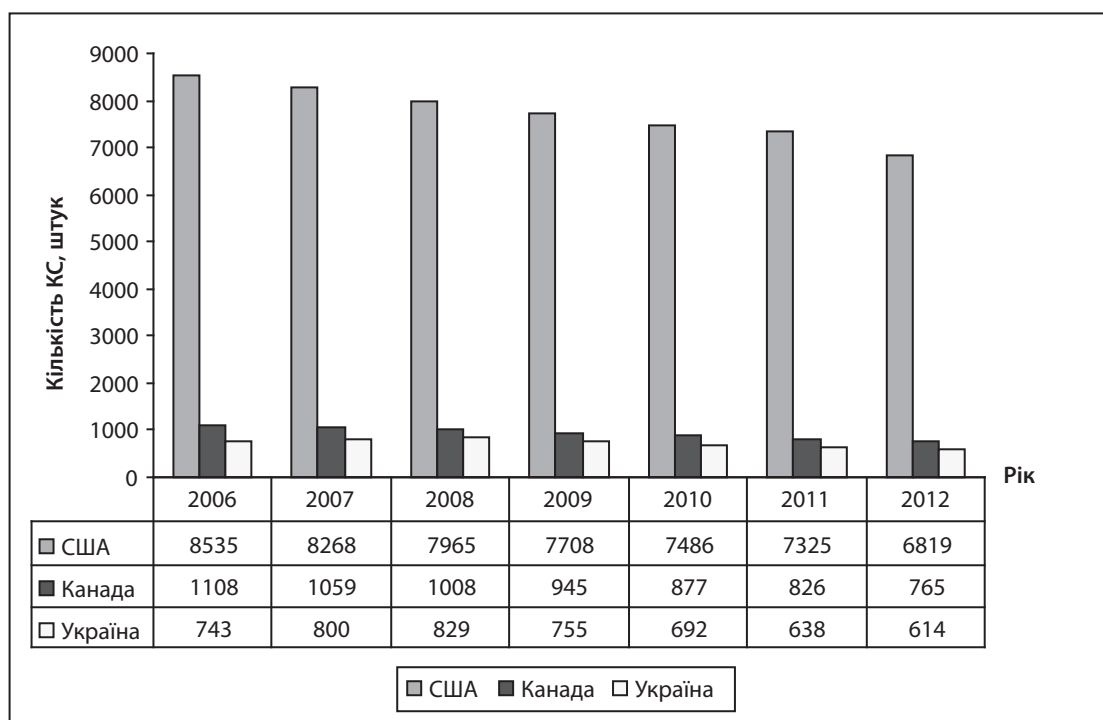
Порівняння базових показників КС різних країн світу

Показник	США	Канада	Україна
Загальна кількість кредитних спілок	6 819	765	617
Загальні активи системи КС, млн дол. США,	1 003 036,8	289 078,0	325,5
Загальні пасиви системи КС млн дол. США,	597 850,0	229 269,0	120,6
Орієнтовна кількість учасників КС, тис. осіб	92 000	10 730	1 128,8
Строк формування системи КС, років	80	75	22
Середній рівень активів на 1 установу КС, млн дол. США	147	377,8	0,52
Середній рівень активів на 1 члена КС, доларів США	10 902	26 941	288
Середня кількість членів КС на одну установу, осіб	13 491,71	14 026,14	1 829,4

кість КС у Канаді на 48,2%, або на 769 установи, у США на 26,6%, або на 2 659 установ. Однак це не пов'язано з банкрутствами та слабкою платоспроможністю північноамериканських КС, а націлене на хеджування ризиків і формування системних брендів, на відміну від України, де кількість КС зменшуються через неплатоспроможність. При цьому українські КС не дотримуються системного формату діяльності та не можуть розраховувати на державну підтримку.

Порівнюємо динаміку кількості КС України, США та Канади протягом 2006 – 2012 рр. (рис. 1).

баланс між КС США та Канади зумовлений різницею у населенні двох країн (315 млн американців та 33 млн канадців). Абсолютне значення показників середньої кількості активів на одного члена КС і середньої кількості активів на одну установу в Канаді значно вище, ніж у США (26,9 тис. дол. проти 10,6 тис. дол. на одного клієнта, проти 0,28 тис. дол. в Україні), тому можна стверджувати про більшу популяризацію КС у Канаді, ніж у США. Проте, порівнявши кількість членів КС України та Канади, при більшій потенційній аудиторії України в десяток разів менше користуються послугами установ кредитної кооперації [10].



**Рис. 1. Динаміка кількості установ КС США, Канади та України протягом 2006 – 2012 рр.**

Хоча загальна кількість установ КС України подібна до Канади, але масштаб діяльності, виходячи з рівня активів і пасивів, значно менший. У системі кредитних спілок Канади десять найбільших фінансових установ акумулюють активи на рівні 67,8 млрд дол. США і концентрують 53,8% ринку КС. У звітах канадських регуляторних органів найбільші 10 спілок фігурують як «системоутворюючі КС». Протягом 2011 – 2012 рр. активи канадської системи КС показали зростання на рівні 10%. Проте кількість кредитних спілок зменшилась з 1800 до 765 одиниць за останні 10 років шляхом консолідації та поглинання системоутворюючими КС [4].

Враховуючи кількість та потреби населення у фінансових послугах, прослідковується однакова динаміка зменшення кількості КС, причому в Канаді та США за рахунок поглинання менших розвиваються більш великі установи.

Середній показник клієнтів на одну КС становить 13 491 особу у США, 14 026 осіб у Канаді та 1 829 осіб в Україні. На рис. 2 зображено динаміку кількості клієнтів КС України, США та Канади протягом 2006 – 2012 рр.

Порівнявши кількість клієнтів КС, бачимо стрімкий відрив США від Канади та України. Значний дис-

При порівнянні активів північноамериканських країн (рис. 3) видно, що на одного канадця активів припадає у 2,6 раза більше, ніж на одного американця. Перша десятка канадських КС останні п'ять років демонструвала зростання активів на рівні 10,6%, у той час, як перші десять КС США зростали в середньому щорічно на 2,8%. Рівень активів системи КС України на рівні 325 млн дол. подібний до показників діяльності середньої північноамериканської установи, тому таке порівняння буде не об'єктивним [6].

У 2012 р. канадські КС також показали більше зростання активів (+ 7,7%) у порівнянні з КС США (+ 0,6%). Даний середньорічний тренд зростання активів КС зберігається останні 5 років на рівні + 7,3% у Канаді та +2,3% у США. Варто зазначити, що світова економічна криза 2008 – 2010 рр. більше вразила американські та українські установи, ніж канадські. Середній показник активів на одну установу КС в Україні становить 0,52 млн дол. проти 377,8 млн дол. у Канаді та 147 млн дол. у США. Показовим є рівень неякісних активів у КС країн: у США менше 0,9%; у Канаді – 1,33%, в Україні – до 28% [7].

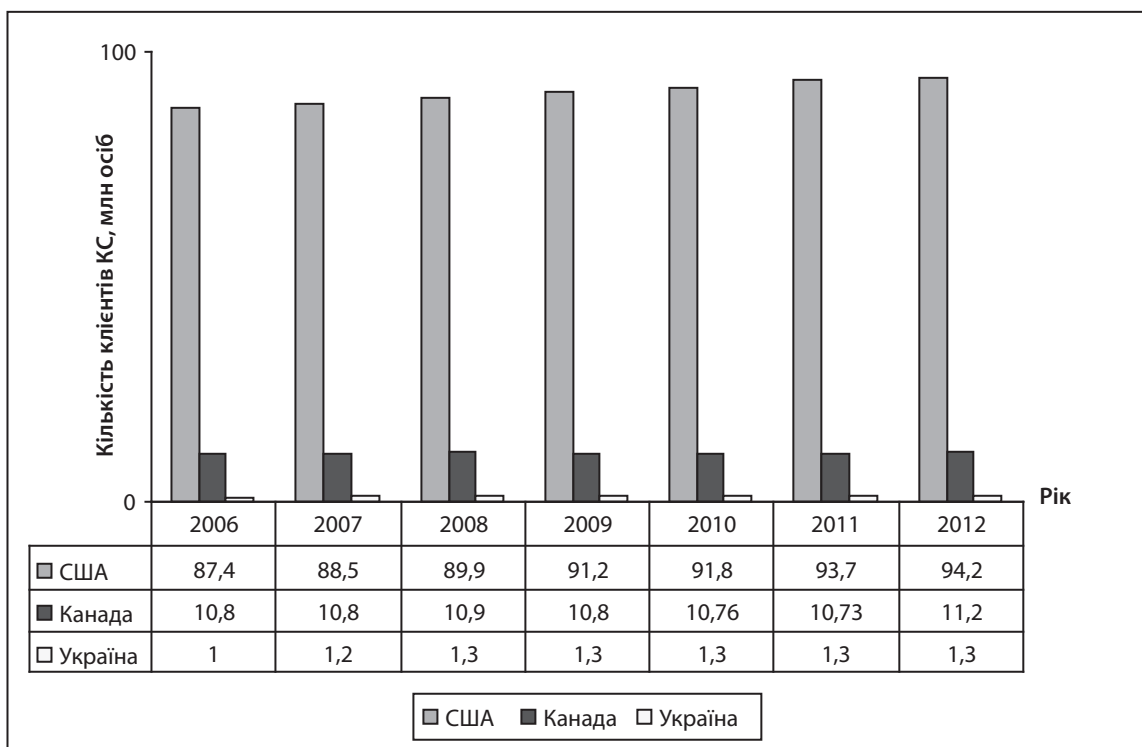


Рис. 2. Клієнти КС США, Канади та України протягом 2006 – 2012 рр.

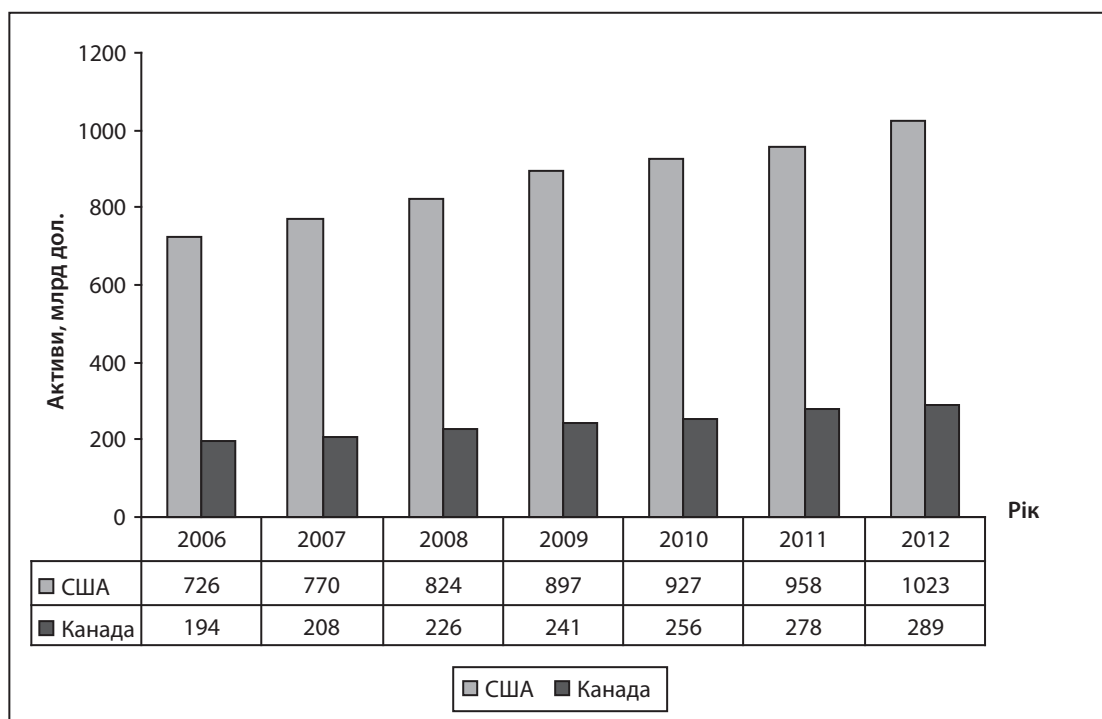


Рис. 3. Порівняння активів США та Канади

Значне розповсюдження КС у північноамериканських країнах та здобута довіра населення результат суспільної роботи підприємців та держав.

Порівняємо види кредитів, що надаються установами КС в Україні, США та Канаді.

За функціональною направленістю КС північноамериканська модель кредитної кооперації є універсальною та досить схожою на вітчизняну. Даний висновок

підтверджується проведеним аналізом наданих позик за видами, що всебічно охоплює роздрібне споживче кредитування, малий бізнес, іпотеку та с/г.

У Канаді та США більше половини наданих позик (55,6%) є приватною довгостроковою іпотекою, майже чверть (23,3%) виданих кредитів надається на придбання комерційної нерухомості юридичними особами, 12,4% надається для задоволення споживчих потреб

приватних осіб. Лише близько 9% кредитів надається юридичним особам на розвиток сільського господарства (3,5%) і бізнесу (5,3%) (рис. 4).

Із діаграми видно, що КС Канади та США більш притаманні довгострокові іпотечні позики, що свідчить про наявність на ринку дешевих довгострокових ресурсів (3 – 7% річних), проте комерційні позики дешевші та доступніші у банках.

Іпотечні кредити КС в Україні є короткостроковими, досить дорогими від (25 – 30% річних) і займають біля 9% ринку (рис. 5). Українські КС в основному націлені на споживче короткострокове кредитування, що є більш ризикованим і займає більше 70% ринку, у той час, як КС Канади та США за останні 10 років значно скоротили частку споживчого кредитування, з метою мінімізації ризиків. Для всіх аналізованих країн потенційним цільовим сегментом лишається кредитування малого бізнесу та сільського господарства, оскільки в даному сегменті КС недостатньо ефективно конкурують з банками [9].

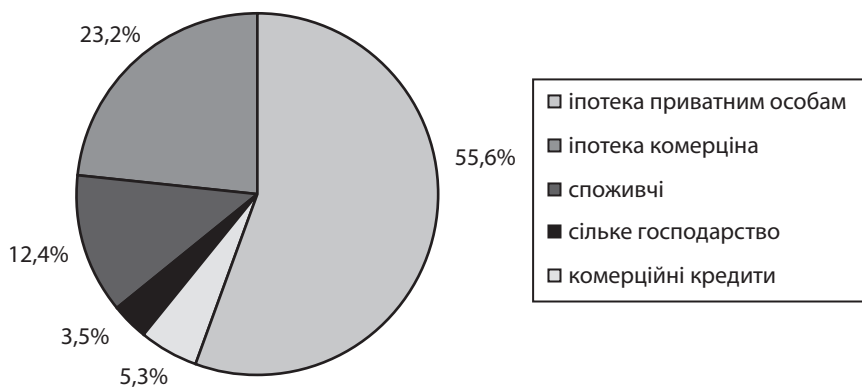


Рис. 4. Види кредитів КС у США та Канаді

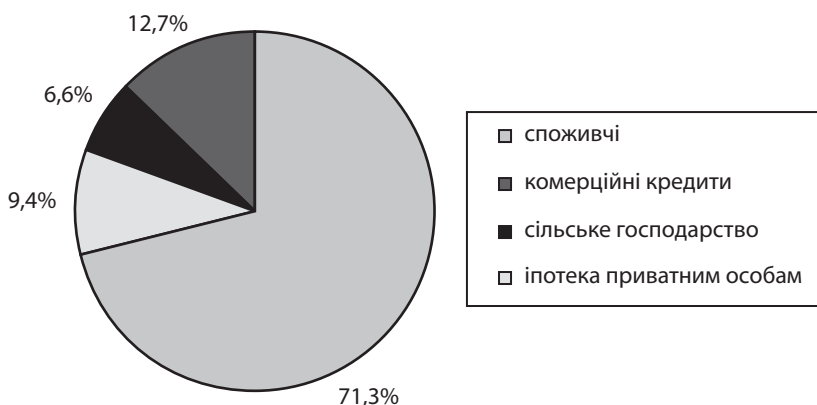


Рис. 5. Види кредитів КС України

У Канаді значного розповсюдження набули суто українські КС, засновані емігрантами з України у середині 1990-х років. Асоціація кредитних спілок Канади окремо виділяє та позитивно відмічає діяльність українських спілок на їхньому ринку, наводячи окрему статистику в щорічному бюлетені. Вражає прозорість діяльності та доступність інформації про засновників та детальність подання основних показників діяльності. Детальний аналіз діяльності КС наведено в табл. 2.

Кредитні спілки, засновані вітчизняними підприємцями на території Канади, досягли значних успіхів у діяльності та посідають 40 – 50-ті місця у загальнонаціональному рейтингу Канади серед 765 кредитних спілок, при цьому акумулюючи активи більше 1,7 млрд дол. США. Така статистика є показником того, що українські фахівці здатні досягати великих результатів у сучасних економічних умовах [2].

Не зважаючи на функціональну схожість КС України та США з Канадою, вітчизняні установи не мають тієї підтримки з боку держави, обмежені у розвитку на внутрішньому ринку. Натомість північно-американським КС довіряють на рівні світових банків. Довіра клієнтів створювалася роками, підкріплена підходами та менталітетом споживачів. Навчаючи дітей змалку, включають фінансову освіту, дитяче фінансове телебачення тощо. Асоціації КС США та Канади щорічно визначають кращі інновації на ринку та не просто на-

городжують кращих менеджерів та установи, а і мають на меті принцип безперервного покращення діяльності [1, 3].

До програм підтримки КС Канади та США відносять:

- † державні програми консолідації (укрупнення) установ, направлені на об'єднання спілок у більш масштабні установи з метою безпечного функціонування, розвитку мережі та підвищення стандартів сервісу;
- † державні програми популяризації діяльності КС (спеціалізоване дитяче телебачення, реєстр потенційних інвесторів КС і так званий реєстр донорів КС, благодійні фонди КС та фонди допомоги при стихійних лихах);
- † освітні програми з основ функціонування КС (щорічне надання грантів кращим студентам університетів із запрошенням на роботу, створення напрямків у ВНЗ по фінансовій освіті, у т. ч КС);
- † міжнародні та внутрішні фонди підтримки КС (залучають зовнішніх інвесторів, під-

окремі програми розвитку малого та роздрібного бізнесу, існує більше 90 цільових програм у США та близько 70 у Канаді)

- † комунікаційний рух КС включає асоціації лідерів ринку та клуб керівників провідних КС, які взаємодіють з метою покращення діяльності;
- † державні гарантії повернення депозитних внесків.

Державні підходи США з регулювання діяльності КС подібні до Канади. У разі наближення нормативних

## Показники діяльності українських КС у Канаді

Показник	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Середнє за 5 років
Кількість КС, од.	10	9	8	7	7	
Кількість членів КС, осіб	72 280	71 338	68 653	70 035	68 390	
Динаміка показника, %	2,6	-1,3	-3,8	2,0	-2,3%	-0,6
Активи КС, млн \$	1 322	1 427	1 490	1 633	1 715	
Динаміка показника, %	6,2	7,9	4,4	9,6	5,0	6,6
Активи на 1 члена, \$	18 290	20 003	21 703	23 317	25 077	
Динаміка показника, %	3,5	9,4	8,5	7,4	7,5	7,3
Пасиви КС, млн \$	1 090	1 176	1 240	1 353	1 426	
Динаміка показника, %	6,1	8,0	5,4	9,1	5,4	6,8
Строкові депозити КС, млн \$	677	667	674	785	765	6,0
Депозити КС на вимогу, млн \$	348	405	474	460	440	5,3
Статутний капітал КС, млн \$	170	181	204	227	262	
Динаміка показника, %	5,4	6,7	12,3	11,2	15,6	10,2
Акціонерний капітал КС, млн \$	97,1	99,2	107,7	121,0	130,3	7,31
Частка капіталу в активах, %	7,34	6,95	7,23	7,41	7,59	7,31
Прибуток системи КС, млн \$	7,7	7,3	8,2	9,5	10,6	+5,8
Кількість працівників, осіб	277	274	261	266	273	
Середня заробітна плата працівника в рік, \$	48 779	51 695	53 908	56 283	59 974	

показників будь-якої КС нижче норми регулятор запропонує додаткове фінансування або можливість поглинання більш розвиненими установами, причому зі збереженням мережі продажів, усіх працівників і завершенням усіх розпочатих проектів. Тобто, головною метою є мінімізація втрат авторитету установ, що надають фінансові послуги, тому можна сказати, що регулятор абсолютно зацікавлений у розвитку КС і гарантує стабільну діяльність кожного учасника ринку [6].

Сильними сторонами північноамериканських КС є такі:

- ✦ доступність та державні гарантії ресурсів, дешева позиція;
- ✦ відпрацьована швидкість і простота прийняття рішень;
- ✦ можливість он-лайн заявок і зарахування коштів без ідентифікації;
- ✦ авторитет серед клієнтів, їх впевненість у забезпеченні стабільності КС;
- ✦ прозорість та загальнонаціональне висвітлення діяльності;
- ✦ урахування інтересів і пропозицій міноритарних акціонерів щодо розвитку установ.

## ВИСНОВКИ

Ступінь розвитку північноамериканських КС є зразковою моделлю управління ринком фінансових послуг, при якій держава діє як партнер. У США кредитні спілки займають більше 30% ринку фінансових послуг, у Канаді близько 39%, у той час як в Україні КС акумулюють лише 2% ринку.

Сім установ КС, заснованих українськими емігрантами в Канаді, досягли рівня активів 1,7 млрд дол. проти 325 млн дол. усіх 617 КС України. Такому успіху сприяли державна підтримка та підходи до діяльності КС в Канаді.

Останні 10 років північноамериканські КС разом з урядами запровадили політику взаємодопомоги та об'єднання установ з «системоутворюючими». Так, кількість об'єднань у США склала 2 659 і 769 у Канаді.

Варто започатковувати програми підтримки КС в Україні за північноамериканським прикладом. Це дало змогу північноамериканським КС показувати позитивну динаміку під час кризи, причому особливі здобутки забезпечили канадські КС, випередивши США за темпами зростання в декілька разів п'ять років поспіль (+10,5% у Канаді щорічно проти 5,4% у США).

Усебічній підтримці КС, пропаганді ідеології кредитного руху, фінансовій шкільній освіті приділяється значна увага на законодавчому рівні.

Детальний аналіз показників фінансово-економічної діяльності КС досліджуваних країн показав відставання вітчизняних установ від світових тенденцій зростання обсягів клієнтської бази. Аналіз наданих позик показав, що українські активи є більш ризиковані та коротстрокові, у той час, як північноамериканські активи – більш дешеві та довгострокові – є запорукою стабільності на ринку фінансових послуг.

Спільною рисою КС аналізованих країн є недостатнє кредитування малого бізнесу, традиційно даний цільових сегмент охоплюється банками. Популярність та довіра населення до КС на території Північної Аме-

рики формувалась роками, але цей процес мав незмінний курс на виконання зобов'язань і забезпечення високої платоспроможності.

Для розвитку діяльності вітчизняних КС, на нашу думку, слід розробити низку заходів на законодавчому рівні, націлених на підтримку ринку фінансових послуг. Також слід ввести державні гарантії з повернення позик, зобов'язавши КС резервувати гроші для страхування внесків учасників. Ефективним кроком з підвищення репутації КС в Україні є ведення просвітницької діяльності про кооперативний рух і фінансову грамотність населення. Запровадження на рівні держави системують КС за канадським та американським прикладом дасть змогу впровадити політику поглинання, об'єднання та партнерства, що, безумовно, підвищить надійність та авторитет КС в Україні. ■

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Національної адміністрації кредитних спілок США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ncua.gov>
2. Офіційний сайт Національної асоціації кредитних спілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unascu.org.ua/>
3. Bob Leshchyshe, MBA, CFA, Analysis of Canada's Largest Credit Unions 31.11.2012.
4. **Bohdan Leshchyshe**. Ukrainian Credit Unions in Canada / B. Leshchyshe // Financial Results November 2012.
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Past Credit Union Surveys [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.canadiancreditunion.ca/past.php>
7. <http://www.selfreliance.com/> Selfreliance Ukrainian Federal Credit Union
8. <https://www.gvccu.com> Greater Vancouver Community – офіційний сайт канадської установи.
9. **Gary Oakland**: Oficial report: [http://www.ncuf.coop/media/Annual20Reports/NCUF\\_20112012\\_Annual\\_Report\\_web.pdf](http://www.ncuf.coop/media/Annual20Reports/NCUF_20112012_Annual_Report_web.pdf)
10. **Pavlo T. Bandriwsky**: The Article: «Credit card debt consolidation» 06.12.2012. //Post of national credit union association – 2011.
11. **Justin Pritchard**. «Bank vs Credit union» / Banking About – 2012.
12. Офіційний сайт статистичної асоціації кредитних спілок США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.creditunions.com/analyze>
13. **Пожар А. А.** Економічні та організаційні особливості розвитку кредитної кооперації в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. А. Пожар ; Полтав. ун-т спожив. кооперації України. – Полтава, 2007. – 19 с.
14. **Рекуненко І. І.** Особливості діяльності саморегульованих організацій на ринку фінансових послуг / І. І. Рекуненко, Є. П. Бондаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Вип. 29. – С. 391 – 395.

#### REFERENCES

- Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy. <http://ukrstat.gov.ua>.
- <https://www.gvccu.com> Greater Vancouver Community.
- Leshchyshe, B. MBA, CFA, Analysis of Canada's Largest Credit Unions, 2012.
- Leshchyshe, B. Ukrainian Credit Unions in Canada. Financial Results November 2012.
- Ofitsiynyi sait Natsionalnoi administratsii kredytnykh spilok SShA. <http://ncua.gov>
- Ofitsiynyi sait Natsionalnoi asotsiatsii kredytnykh spilok Ukrainy. <http://www.unascu.org.ua/>
- Oakland, G. "Oficial report" [http://www.ncuf.coop/media/Annual20Reports/NCUF\\_20112012\\_Annual\\_Report\\_web.pdf](http://www.ncuf.coop/media/Annual20Reports/NCUF_20112012_Annual_Report_web.pdf)
- Ofitsiynyi sait statystychnoi asotsiatsii kredytnykh spilok SShA. <http://www.creditunions.com/analyze>
- Pavlo, T. Bandriwsky "The Article: «Credit card debt consolidation»". Post of national credit union association -2011, December 06, 2012.
- Pritchard, J. "Bank vs Credit union". Banking About – 2012.
- Past Credit Union Surveys. <http://www.canadiancreditunion.ca/past.php>
- Pozhar, A. A. "Ekonomichni ta orhanizatsiini osoblyvosti rozvytku kredytnoi kooperatsii v Ukraini" [Economic and institutional features of credit cooperatives in Ukraine]. Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04, 2007.
- Rekunenko, I. I., and Bondarenko, Ye. P. "Osoblyvosti diialnosti samorehulivnykh orhanizatsii na rynku finansovykh posluh" [Features of self-regulatory organizations in financial services]. Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy, no. 29 (2010): 391-395.
- <http://www.selfreliance.com/> Selfreliance Ukrainian Federal Credit Union